

KURBAN BAJRAM

Mehmed Handžić

O HADŽU I HADŽERI

Omer Begić

Sažetak

Vjersko-prosvjetni rad i obrazovni proces u džamijama odvijao se kroz nekoliko različitih oblika. Hutba (službeni govor) i vaz (opće predavanje) bili su najčešći oblici prosvjećivanja. U Bosni i Hercegovini decenijama se njegovala, čuvala i prakticirala forma vaza kao legitimna forma vjersko-prosvjetnog rada. Ovdje donosimo dvije vrste vaza: kratki vazunasihat muderrisa Mehmeda Handžića, pod nazivom KURBAN-BAJRAM, te vaz pod nazivom HADŽ I HADŽERA, Omer ef. Begića, imama i dugogodišnjeg vaiza.

KURBAN BAJRAM

Vaz je objavljen u: *Izabrana djela Mehmeda Handžića*, knjiga 5, IK Ogledalo, Sarajevo, 1999. str. 283-287

Eto i Kurban-bajrama, dana muslimanskog veselja. Kurban-bajram i onaj Bajram prije nje-ga, iza mjeseca Ramazana, su dva muslimanska Bajrama, dva dana veselja i radosti.

Prvog Bajrama se veselimo, jer smo izvršili jednu veliku Božiju naredbu, izvršili smo post, koji spada među glavne stupove naše vjere. Njim smo očistili svoje srce i dali duši potrebni li-jek, pa treba da se veselimo. Osim toga ramazan je mjesec, u kome se *Džibril* sa prvom obja-vom po prvi put javio *Alejhisselamu*. Veseleći se uz Bajram mi proslavljamo početak Objave Kur'ana, koji je ljude iz tmine izveo i puteve sreće im pokazao. Svaka država proslavlja dan svoga osnutka, pa i muslimani proslavljaju dan kada se prva vijest o njihovoj uzvišenoj vjeri na ovoj zemlji javila.

Drugog Bajrama hadžije na svetim islamskim mjestima sjećaju se i svojim očima gledaju mjesto, iz kojih je islam nikao i u kojima je njih-ov Pejgamber ovaj svijet ugledao i živio i pravu vjeru propovijedao. Ostali muslimani kolju kurbane, te iako tijelom nisu sa hadžijama, oni su njima svojom dušom; oni se sjećaju ono-ga, što hadžije gledaju i čega se sjećaju. Osim toga desete godine po Hidžri, kada je Alejhisselam obavljao svoj „oprosni hadž“ devetog zul-hidždžeta u petak, objavljeno je na Arefatu ono veličanstveno aje, u kome Allah svjedoči, da je uzvišenu vjeru islam upotpunio i usavršio i da ju je nama izabrao da Mu po njoj ibadet činimo i kako ona traži da Ga vjerujemo. Nas ovaj Bajram podsjeća na završetak Objave, na savršenstvo naše vjere, na Božije zadovoljstvo s nama, ako je se budemo kako treba pridržavali. Kako god se uz prvi Bajram sjećamo na početak Objave naše vjere, tako se uz ovaj drugi Bajram sjećamo na završetak njene Objave i na njeno savršenstvo u svakom pogledu.

Pa kada je tako i trebamo se uz Bajram veseliti. Da bi Bajrami bili veselje i siromasima, Mudri Tvorac je propisao načine za pomaganje siromaha uz obadva Bajrama. Uz prvi je propisao *sadekai-fitru*, a uz drugi klanje kurbana, od koga treba jedan dio dati i siromasima. Na taj način je siromasima osigurana uz Bajram najpotrebnija hrana i omogućeno im, da i oni,

kao članovi islamske zajednice sudjeluju u ovim općim islamskim veseljima.

Dakle jedna glavna korist od klanja kur-bana je pomaganje siromaha. Osim toga korist nam je i to, što se tim kurbanima sjetimo i svo-jih bližnjih i svojih prijatelja, te darujući i njima nešto od kurbana oživimo uspomenu na pri-jateljstvo i na svoju rodbinu. Iznad svega toga je ta korist, što time vršimo jednu uzvišenu Božiju naredbu i u Njegovo ime samo Njemu prinosi-mo žrtve i time javno manifestiramo da „Nema boga osim jedinog Allaha“ i da je svaka naša pokornost, svaki naš ibadet jedino i isključivo samo Njemu.

Kod svih naroda bilo je prinošenje žrtava. Idolopoklonici su prinosili žrtve kipovima. Neki su prinosili i ljudske žrtve. Neki su žrtve spaljivali i niko se njima nije koristio. Islam je sve to dokinuo, a donio nešto korisno. Naredio je klanje kurbana, kojim se izražava najveća pokornost Bogu, kojim se manifestira vjera u jednog Allaha, kojim se pomažu siromasi, a darujući jedan dio od njega prijateljima i rod-bini, ojačava se prijateljstvo i obnavlja pažnja prema rodbini.

Kod dijeljenja kurbana nema kakva naročito vjerskog propisa koliko će se podijeliti siromasima, koliko darovati prijateljima, a koliko zadržati sebi. Neki islamski učenjaci drže da bi lijepo bilo da se kurban razdijeli na troje, pa da se trećina zadrži kod sebe. Kao da se htjelo i ovim manifestirati islamsko bratstvo i ljubav prema sirotinji izjednačivši svoj dio sa dijelom sirotinje i dijelom prijatelja i rodbine. Islamski velikani su na ovo pazili i u djelo provodili. Priča se da je Enes b. Malik oporučio (vasijet učinio) siromasima onoliki dio svoga imetka koliko za-pada jednome njegovu sinu. Tim je htio da kaže da mu je svaki siromah između braće muslima-na jednako drag i mio kao i njegov rođeni sin. Kad bi se muslimani bar unekoliko ugledali u ovakve svoje velikane i danas bi bili na onom stepenu, na kome su bili njihovi pređi.

Sastancima koje vjera propisuje uz poje-dine vjerske obrede htjelo se jačati i obnavljati veze među članovima islamske zajednice. Najuzi

je sastanak, svakodnevni džemat, u koji dolaze stanovnici jedne mahale ili jednog sela. Tu im je pružena prilika da se dogovore o svojim zajedničkim potrebama i poslovima. Širi sastanak je džuma, na koji u većim mjestima mora doći svaki punoljetan i zdrav musliman. Tu im se pruža prilika da se međusobno upoznaju i posavjetuju. Još širi sastanak treba da bude uz Bajrame. A kako su muslimani cijelog svijeta prava braća, potreban im je jedan opći sastanak, gdje se mogu svi muslimani iz svakog kraja preko svojih uglednijih ljudi upoznati i međusobne veze ojačati. Uzvišeni Šerijat im je pružio mogućnost za to priklikom hadža, koji se obavlja svake godine baš u danima Kurban-bajrama. Šteta je što muslimani vrlo slabo iskorišćuju ove vjerske sastanke, nego ovake rijetke prilike propuštaju, neću reći, u džabu, ali ne vrše ono što bi mogli učiniti i što bi urodilo ogromnim plodom za islamsku zajednicu.

Kod svakog šireg sastanka uzvišeni Šerijat je propisao i predavanje, kojim učeni muslimani trebaju uputiti i poučiti druge. U petak ima hutba u kojoj hatib treba poučiti muslimane o onom, što im je najpotrebnije. Pravi musliman je vječito u školi. On svake džume treba oblatno posjećivati predavanja, koja hatib drži u obliku hutbe. I uz oba Bajrama imade hutba, koju treba iskoristiti, te muslimanaima u njoj pružiti onu duševnu hranu, koja im je na-

jpotrebnija. Običaj je da se poslije džune i prije Bajrama drže i vazovi, u kojima treba iskoristiti najkorisnije pouke muslimanima. I za vrijeme hadža imaju propisane hutbe, koje slušaju predstavnici svih muslimana sa čitavog svijeta. Kolike li mudrosti u svemu tome. Samo da se ima ko time kako treba koristiti!

Osim toga, posjeta koja se čini za vrijeme Bajrama je korisna stvar, za koju ima od Boga velika nagrada. Njom se učvršćava prijateljstvo i oživljavaju prijateljske i rodbinske veze. Alejhisselam je posjećivao svoje drugove. Mnogo je volio posjećivati ensarije, stanovnike Medine, koji su izdašno pomogli njega, njegove drugove i uzvišeni isalm. Jedanput je Alejhisselam preporučujući svojim drugovima međusobnu posjetu rekao: „Kada jedan musliman posjeti svoga brata u ime Boga, dovikne mu se s neba: „Dobro si učinio i dobra ti je nagrada Džennet“, a Bog u svom višem carstvu objavi: „Moj je rob u ime Mene učinio posjetu, te ću ga ja počastiti. – Nagradu mu Bog za to daje Džennet“.

Dakle uz Bajram imamo velike blagodati, te ne trebamo propustiti priliku, a da ih ne iskoristimo.

Bože, Ti nas naputi! Ti nam pomози da ljubimo Tvoju uzvišenu vjeru islam! Ti u naša srca prema islamu ljubav podaj!

Amin!

O HADŽU I HADŽERI

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ (٩٦)

- Prvi hram sagrađen za ljude jeste onaj u Bekki, blagoslovljen je on i putokaz svjetovima.

فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مِّمَّا وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ (٩٧)

U njemu su znamenja očevidna - mjesto na kojem je stajao Ibrahim. I onaj ko uđe u njega treba da bude bezbjedan. Hodočastiti hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj ko je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje - pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome. (Âlu 'Imrân, 96-97)

Hadždž je jedan od stubova islama, čiji su korijeni daleko u historiji ljudskog roda. Konač-

nu formu i smisao dobija objavom Kur'ana, ali termini kao što su "ŠIR'ATEN", "MINHADŽEN" (El-Mâ'ide, 48), zatim "MENSEKEN" (El-Hadždž, 34) jasno ukazuju da su prijašnji narodi u sklopu svojih vjerskih obreda imali i hadždž.

Pitanje hadždža Kur'an tretira na dvanaest mjesta, a naredba hadždža datira od devete godine po hidžri.

Mufessiri su se razišli u tome da li je emr uslijedio 196-tim ajetom sure El-Bekare ili 97-mim ajetom sure Âlu 'Imrân, citiranim na početku. Pretežno je mišljenje da je feridatu-l-hadždž propisan u suri Âlu 'Imrân.

Bitno je ukazati da pitanje hadždža Kur'an tretira još u prvoj fazi objave, dakle mnogo prije konačne naredbe.